

5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας,
Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης
27-30 Σεπτεμβρίου 2018, Βόλος

**Η συμβολή των αλλοδαπών στην γεννητικότητα
και την γονιμότητα του πληθυσμού της Ελλάδας:
Οι πρόσφατες εξελίξεις (2009-2016)**

Δημήτρης Καρκάνης

Μεταδιδ. ερευνητής ΕΔΚΑ / ΤΜΧΠΠΑ / Παν. Θεσσαλίας

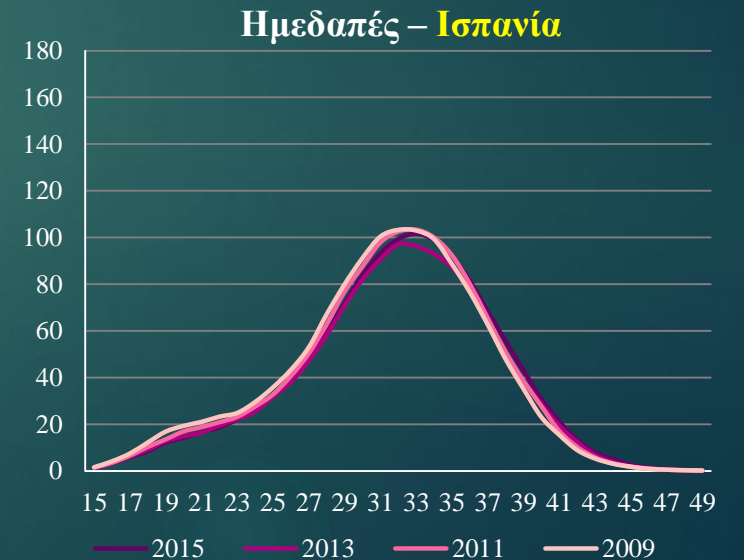
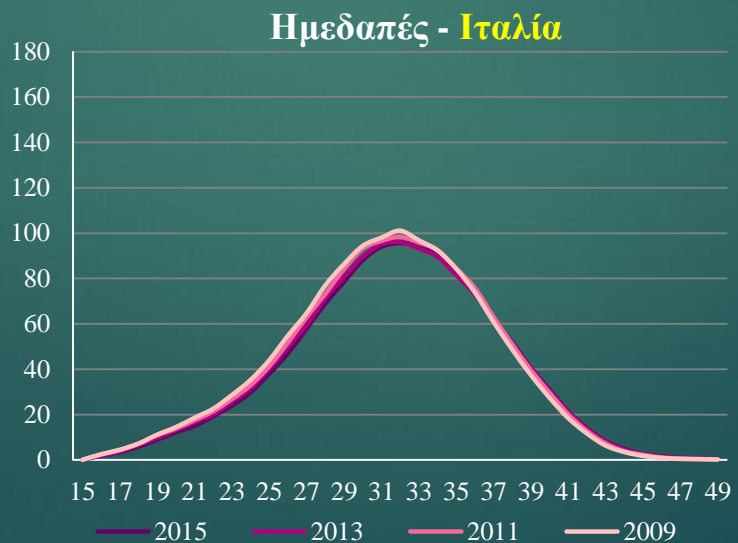
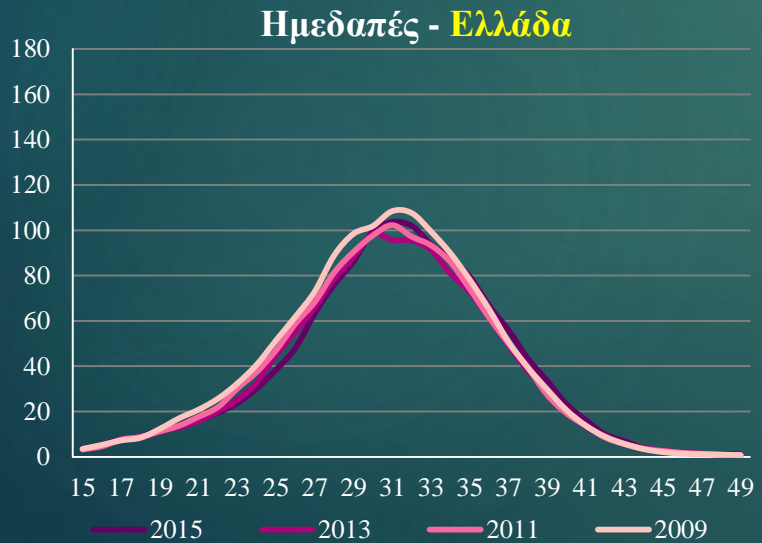
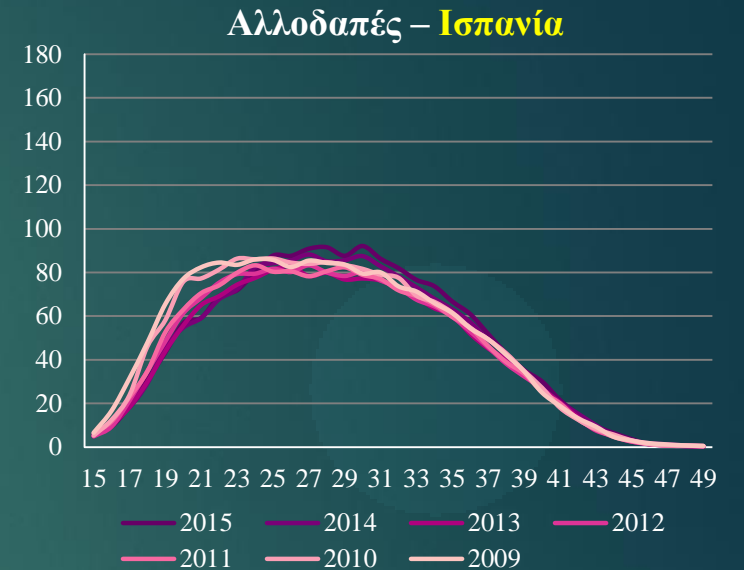
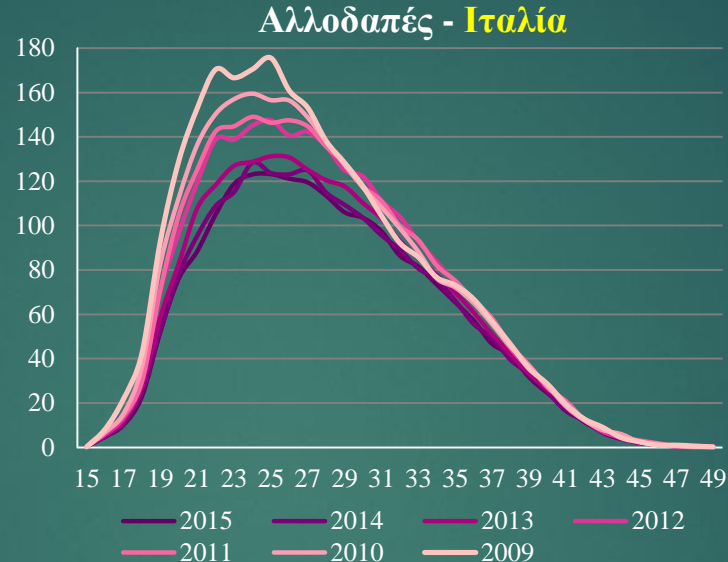
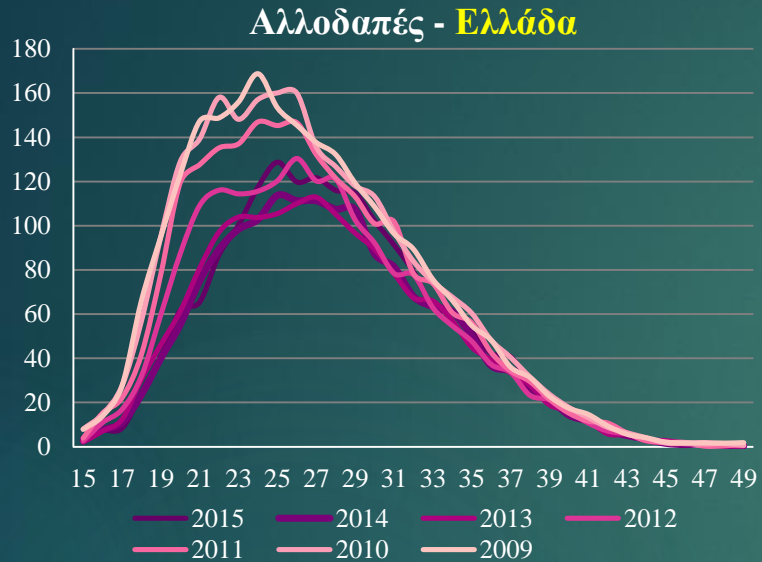
Γονιμότητα και Μετανάστευση

Σημεία « τομής » μεταξύ των φαινομένων

- ▶ Το νέο περιβάλλον διαβίωσης στη χώρα προορισμού και η σημαντική επίδρασή του στη δημογραφική συμπεριφορά των μεταναστών (Adserà & Ferrer, 2014)
- ▶ Παράγοντες αποθάρρυνσης της τεκνογονίας των μεταναστών: Άτυπη και πολύωρη απασχόληση, έλλειψη στήριξης του ζευγαριού από τον οικογενειακό του περίγυρο που παραμένει στη γενέτειρα χώρα (Roig Vila & Castro-Martin, 2007)
- ▶ Τάσεις σύγκλισης των προτύπων γονιμότητας της δεύτερης γενιάς μεταναστών με αυτά του ημεδαπού πληθυσμού (Milewski, 2007; Dubuc, 2012)
- ▶ Η καθοριστική συμβολή του αλλοδαπού πληθυσμού στην αύξηση της γεννητικότητας και της γονιμότητας του πληθυσμού στην Ελλάδα την προηγούμενη δεκαετία (Κοτζαμάνης & Σοφianoπούλου, 2008), αποτέλεσε λογικό επακόλουθο της διαδικασίας μαζικής εισροής μεταναστών, ιδιαιτέρως από τα Βαλκάνια και κυρίως την Αλβανία (Κοτζαμάνης, 2008).
- ▶ Η διαδικασία μετανάστευσης δε θα πρέπει να κατανοηθεί ως ένα μέσο «αναχαίτισης» της γήρανσης των πληθυσμών και ιδιαίτερα στα ανεπτυγμένα κράτη της υψηλίου, δεδομένου ότι κυρίαρχη αιτία της δημογραφικής γήρανσης είναι η πτώση της γονιμότητας καθεαυτή (Grant et al, 2004).

Γονιμότητα αλλοδαπών / ημεδαπών

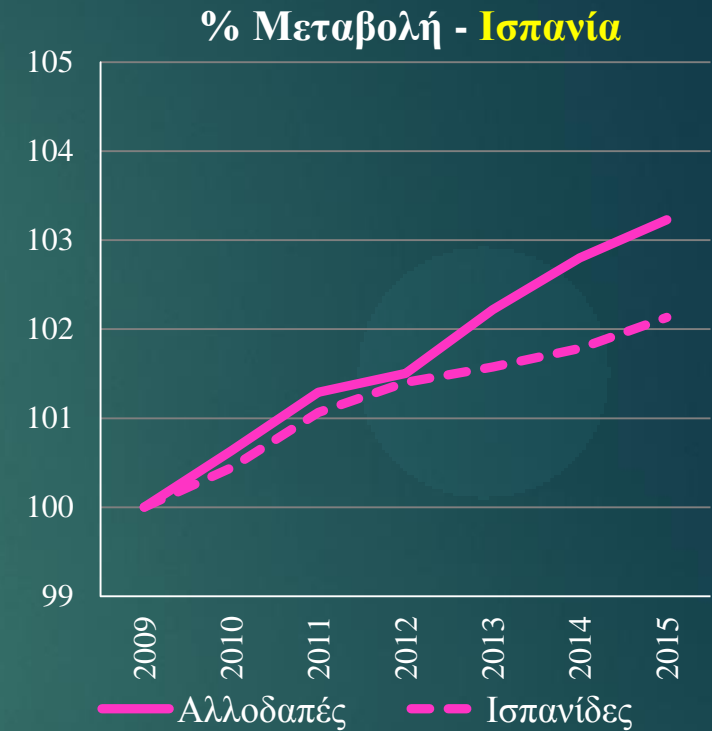
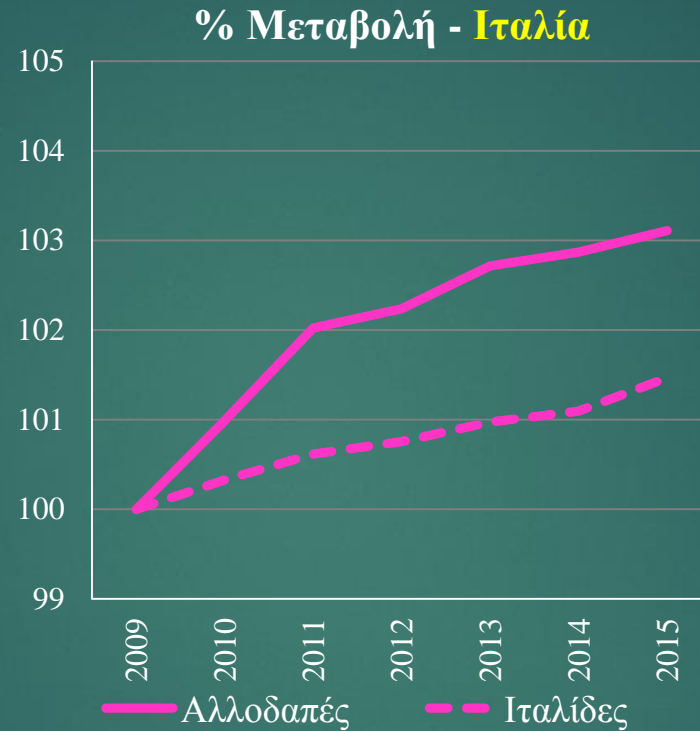
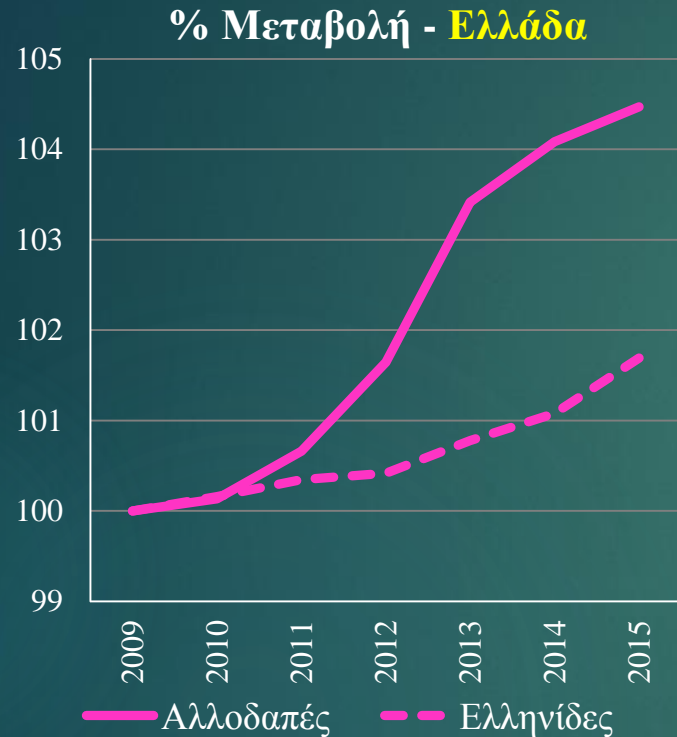
Ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας (‰) – Πηγή: Eurostat

Η μέση ηλικία στην τεκνογονία

Ποσοστιαία (%) μεταβολή της μέσης ηλικίας στην τεκνογονία – Πηγή: Eurostat

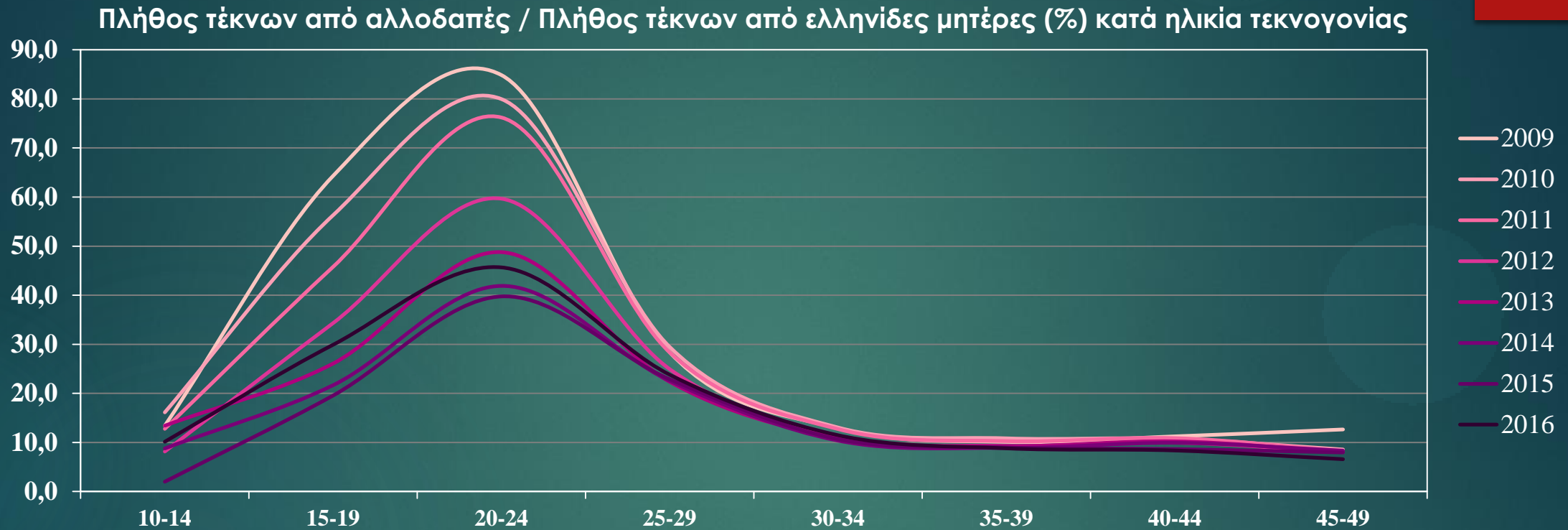
4

- ▶ Αύξηση της μέσης ηλικίας στην τεκνογονία κατά περίπου 0,5 έτη (από 31,2 το 2009 σε 31,7 το 2015) στον πληθυσμό των Ελληνίδων, ενώ σημαντικότερη είναι η αύξηση στον αντίστοιχο των αλλοδαπών (από 27,2 έτη το 2009 στα 28,4 έτη το 2015)
- ▶ Η μέση ηλικία στην τεκνογονία στην Ιταλία αυξάνεται από τα 27,8 στα 28,6 έτη για τις αλλοδαπές και από τα 31,8 στα 32,2 έτη για τις ημεδαπές, ενώ στην Ισπανία αυξάνεται από τα 28,5 στα 29,4 έτη (αλλοδαπές) και από τα 31,7 στα 32,4 έτη (ημεδαπές).

Η διακύμανση των γεννήσεων ανά ηλικία μητέρας

5

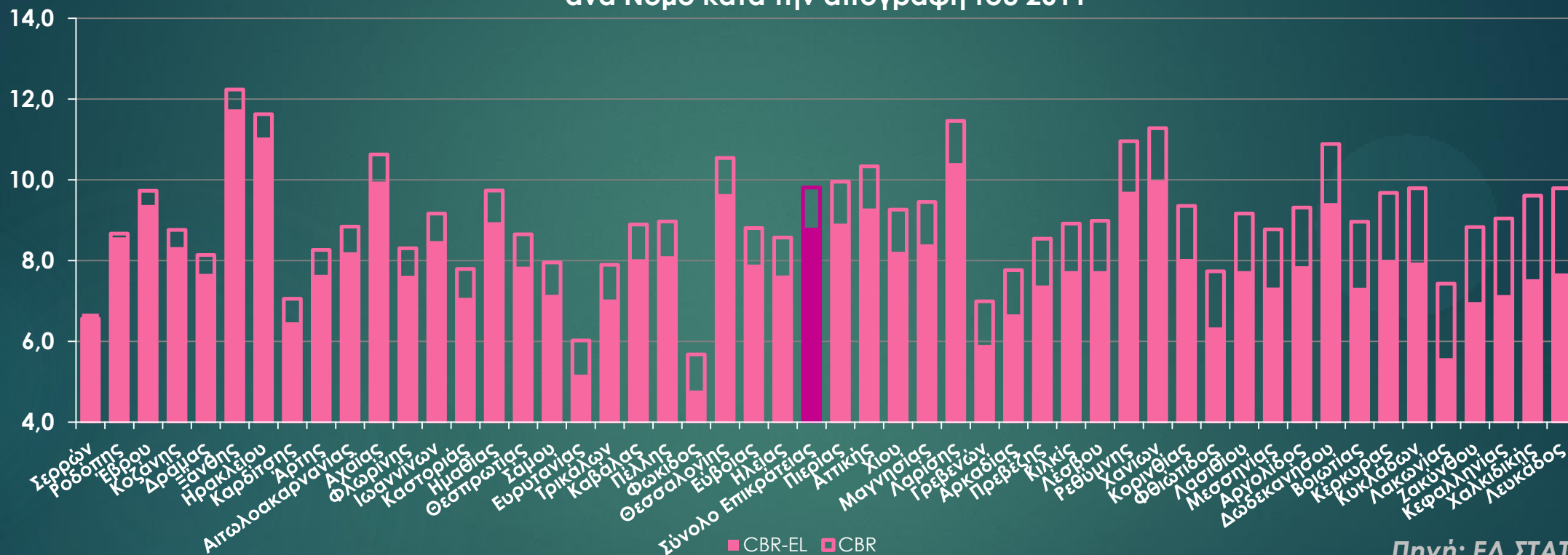

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2018

- ▶ Το 2009, σχεδόν ένα στα δύο τέκνα που γεννώνται από μητέρες ηλικίας 20-24 ετών στην Ελλάδα προέρχονται από αλλοδαπές, παρά το συγκριτικά μικρότερο πληθυσμιακό μέγεθος των αλλοδαπών γυναικών σε σχέση με αυτό των ημεδαπών στη χώρα.
- ▶ Σημαντική εκπροσώπηση των τέκνων από αλλοδαπές μητέρες στο σύνολο των τέκνων από νέες μητέρες ηλικίας 20-24 και, δευτερευόντως, 15-19 ετών
- ▶ Η τεκνογονία στα πρώτα έτη του αναπαραγωγικού κύκλου αποτελεί ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του αλλοδαπού πληθυσμού στην Ελλάδα (Κοτζαμάνης & Σοφianoπούλου, 2008).

Η χωρική διακύμανση της γεννητικότητας

ΑΔΓ ημεδαπών (CBR-EL, ‰) και ΑΔΓ στο σύνολο του πληθυσμού (CBR, ‰) ανά Νομό κατά την απογραφή του 2011

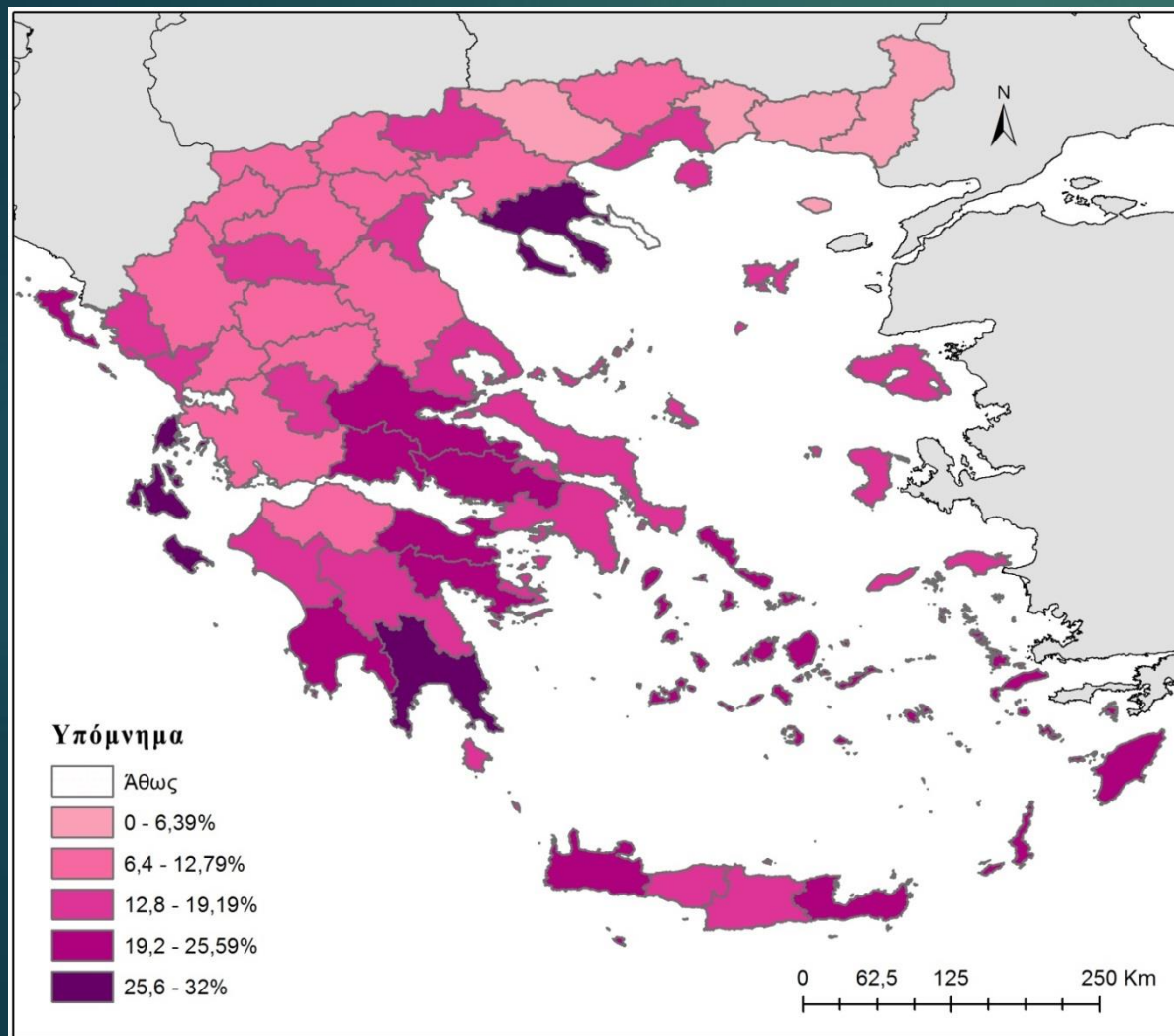
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

- ▶ Η σημαντικότερη συμβολή των αλλοδαπών παρατηρείται κυρίως στους νησιωτικούς Νομούς του Ιονίου (Λευκάδα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος) ή του Αιγαίου (Κυκλάδες, Δωδεκάνησα), σε παράκτιους Νομούς με σημαντικό βαθμό τουριστικής δραστηριότητας (Χαλκιδική, Λακωνία, Μεσσηνία), είτε ακόμη σε Νομούς σε γεωγραφική εγγύτητα με το Νομό Αττικής (Βοιωτία, Αργολίδα, Κορινθία).

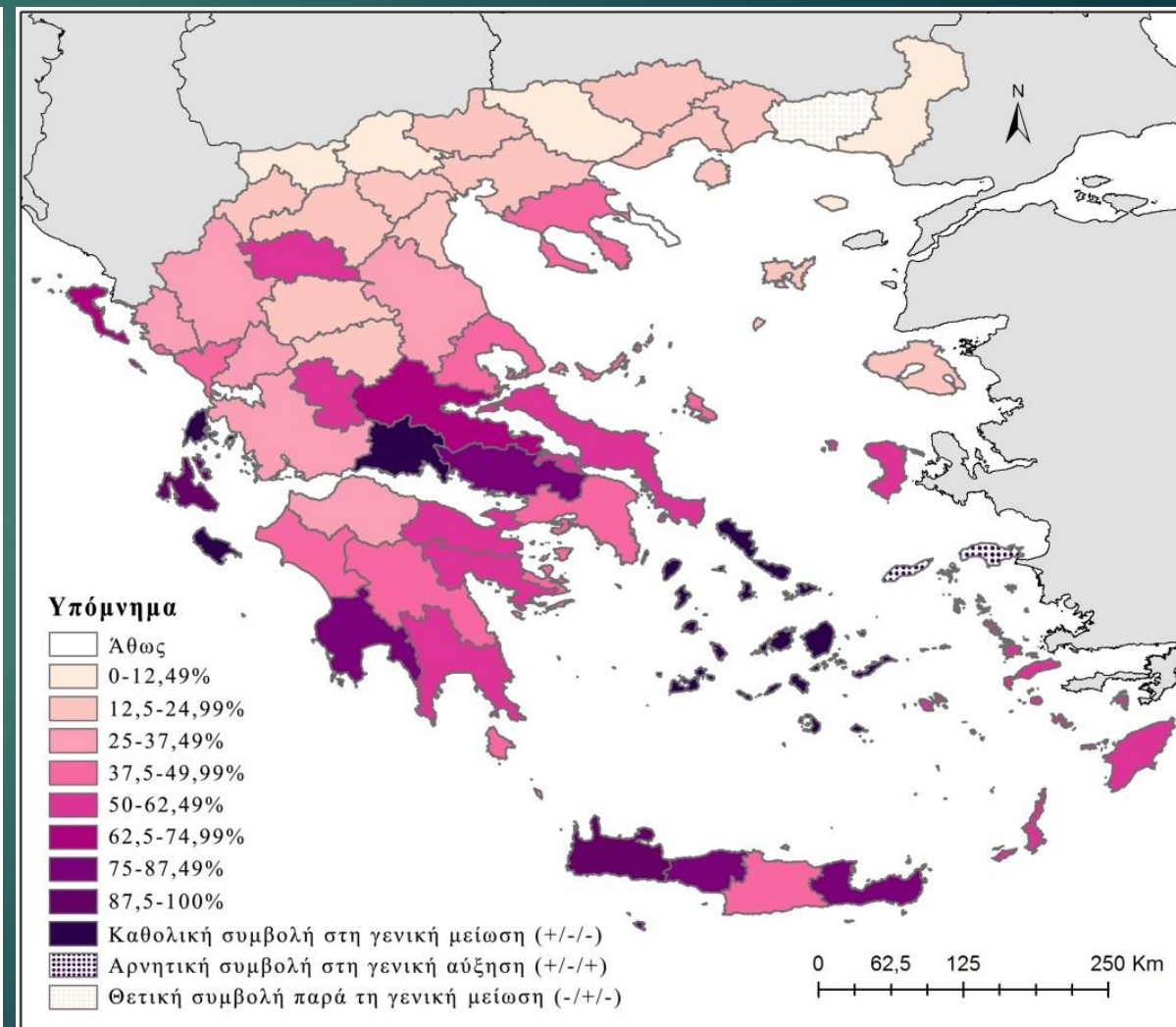
Η χωρική διακύμανση των γεννήσεων / Χαρτογραφική απεικόνιση

7

Χωρική διαφοροποίηση του ποσοστού τέκνων από αλλοδαπές μητέρες προς το σύνολο των τέκνων (%) ανά Νομό (2009-2016)

Η συμβολή των γεννήσεων από αλλοδαπές μητέρες στη συνολική μεταβολή των γεννήσεων ανά Νομό μεταξύ 2009 και 2016

- ▶ Το ένα τρίτο περίπου των Νομών χαρακτηρίζονται από σχετικά σημαντική συμβολή των αλλοδαπών στη γεννητικότητα (20-32% των τέκνων από αλλοδαπές μητέρες)
- ▶ Στην πλειοψηφία τους, πρόκειται για νησιωτικούς ή παράκτιους Νομούς με σημαντική τουριστική δραστηριότητα, είτε Νομούς σε σχετική εγγύτητα με την Πρωτεύουσα (τουριστικές υπηρεσίες, κατασκευαστικός κλάδος)
- ▶ Μεταξύ 2009 και 2016, στην συντριπτική πλειοψηφία των Νομών (45 εκ των 51) παρατηρείται πλέον μείωση των γεννήσεων τόσο από ημεδαπές όσο και από αλλοδαπές μητέρες
- ▶ Ζητήματα σχεδιασμού και οργάνωσης των υποδομών (πχ. δομών εκπαίδευσης) εν μέσω σταθερής μείωσης των γεννήσεων...
- ▶ Ζητήματα ανεπάρκειας / ανυπαρξίας κατάλληλων κοινωνικών πολιτικών για τη στήριξη της μητρότητας...

- ▶ **Adserà, A., Ferrer, A. (2014)** 'Immigrants and Demography: Marriage, Divorce, and Fertility', *IZA Discussion Paper* 7982.
- ▶ **Dubuc, S. (2012)** 'Immigration to the UK from High-Fertility Countries: Intergenerational Adaptation and Fertility Convergence', *Population and Development Review* 38: 353-368.
- ▶ **Grant, J., Hoorens, S., Sivadasan, S., Van het Loo, M., DaVanzo, J., Hale, L., Gibson, S., Butz, W. (2004)** 'Low Fertility and Population Ageing: Causes, Consequences and Policy Options', Santa Monica, Rand, 178 pages. Διαθέσιμο στις 24 Αυγούστου 2018 στο σύνδεσμο: http://www.rand.org/pubs/monographs/2004/RAND_MG206.pdf.
- ▶ **Milewski, N. (2007)** 'First child of immigrant workers and their descendants in West Germany: Interrelation of events, disruption, or adaptation?', *Demographic Research* 17(29): 859-896.
- ▶ **Roig Vila, M., Castro-Martín, T. (2007)** 'La fécondité des étrangères dans un pays d'immigration récente : le cas de l'Espagne', *Population*, 62(3), 419-450.
- ▶ **Toulemon, L. (2004)** 'La fécondité des immigrées: nouvelles données, nouvelle approche', *Population et Sociétés*, 400.
- ▶ **Toulemon, L. Mazuy, M. (2004)** 'Comment prendre en compte l'âge à l'arrivée et la durée de séjour en France dans la mesure de la fécondité des immigrants?', Paris : *INED, Documents de travail*, 120, 34 pages.
- ▶ **Κοτζαμάνης, Β., Σοφianoπούλου, Κ. (2008)** 'Η συμβολή των αλλοδαπών στη γεννητικότητα και τη γονιμότητα του πληθυσμού της Ελλάδας', *Δημογραφικά Νέα*, Τεύχος 1.
- ▶ **Κοτζαμάνης, Β. (2008)** 'Οι αλλοδαποί στην Ελλάδα, μια πρώτη χωρική ανάλυση των δημογραφικών τους χαρακτηριστικών και της συμβολής τους στις πληθυσμιακές μεταβολές της τελευταίας δεκαετίας (1991-2001)', στο ΙΜΕΠΟ (εκδ.) 'Μετανάστευση στην Ελλάδα: εμπειρίες, πολιτικές, προοπτικές', Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής. Αθήνα, 2008.

Σας ευχαριστώ!